

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ КЕРІВНИКА ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ШКОЛИ (ДЮСШ)

УДК 734+371.11+331.446

Тетяна Холостенко, головний спеціаліст з фізичної культури та спорту
Одеської міської ради, м. Одеса

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ КЕРІВНИКА ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ШКОЛИ (ДЮСШ)

У статті висвітлені критерії ефективності професійного самовдосконалення керівника дитячо-юнацької спортивної школи.

Ключові слова: саморозвиток, критерії ефективності професійного самовдосконалення, керівник дитячо-юнацької спортивної школи.

Рис. 4. Табл. 2. Літ. 4.

Татьяна Холостенко, главный специалист по физической культуре и спорту
Одесского городского совета, г. Одесса

КРИТЕРИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО САМОСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ РУКОВОДИТЕЛЯ ДЕТСКО-ЮНОШЕСКОЙ СПОРТИВНОЙ ШКОЛЫ (ДЮСШ)

В статье освещены критерии эффективности профессионального самосовершенствования руководителя детско-юношеской спортивной школы.

Ключевые слова: саморазвитие, критерии эффективности профессионального самосовершенствования, руководитель детско-юношеской спортивной школы.

Tetyana Kholostenko, Chief Specialist in Physical Education and Sport
Odessa City Council, Odessa

CRITERIA EFFICIENCY OF PROFESSIONAL SELF-IMPROVEMENT CHILDREN'S SPORT SCHOOL HEAD

The article highlights the performance criteria for professional self-improvement of children's sports school head.

Keywords: self-development, self-improvement of professional performance criteria, the head of children's sports school.

Постановка проблеми. Особистість в процесі самовдосконалення набуває певної трансформації, яку можна позначити як процес розгортання особистості в людині, рух до самої себе як якоїсь потенційності, що прихована за хаотичним різноманіттям вчинків. Професійне самовдосконалення – це постійний динамічний процес набуття професійної компетентності. Цей процес повинен бути ефективним. В науковій літературі недостатньо висвітлені питання щодо критеріїв ефективності професійного самовдосконалення керівників ДЮСШ. Разом з тим, сьогодення вимагає від сучасного керівника ДЮСШ саме ефективного професійного самовдосконалення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Процеси самореалізації в професійній сфері (починаючи зі вступу до вищого навчального закладу), характеризується тим, що на зміну процесам виховання, навчання пріоритетну роль обіймає самовиховання, самонавчання, самопізнання. Відповідні процеси сприяють самовдосконаленню особистості.

Самовдосконалення, як відомо, завжди пов'язується із усвідомленням необхідності здійснювати успішну діяльність в інтересах суспільства. А останнє потребує розробки проекту щодо розвитку творчого потенціалу, чітке визначення усвідомлення цілей самовдосконалення.

Оригінально, на нашу думку, процес самовдосконалення обґрунтовує О. Орлов. Самовдосконалення людини розглядається як одна з основ досягнення вершин творчого потенціалу. Цілями самовдосконалення вважаються: прагнення до гармонії власних рис; досягнення згоди із самим собою; досягнення гармонії з навколишнім світом; ліквідація поганих звичок; контроль власних потреб; розвиток здібностей; оволодіння саногенним мисленням; сходження до індивідуальності [4].

Велике значення має досягнення злагоди з самим собою. Адже це потребує адекватного прийняття самого себе таким, та вироблення у собі терпимості до змін з наступною корекцією Я-концепції.

Для досягнення професійних вершин ("акме")

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ КЕРІВНИКА ДІТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ШКОЛИ (ДЮСШ)

та постійного самовдосконалення необхідна зміна мислення, що пов'язане з більш глибоким усвідомленням самого себе. Відповідно, з цього погляду психологи поділяють мислення на два типи: патогенне та саногенне. Саногенне мислення – це мислення, що породжує здоров'я [4].

Кожна людина, яка займається самовдосконаленням, чітко визначає свої цілі у такий спосіб, щоб у будь-якому випадку та за різних обставин їх досягнення сприяло успіху [1].

Н. Кузьміною була розроблена оригінальна ідеалізована модель образу результату в навчанні спеціаліста. Зміст її – це взаємопов'язана ідеалізована модель образу результату у навчанні

“Самовдосконалення – насамперед”. Для того щоб управляти іншими, необхідно спочатку навчитися управляти собою.

До характерних рис керівника ДЮСШ, який добре управляє собою, належать такі: здорове тіло, відсутність шкідливих звичок, енергійність і життєстійкість, спокійний і врівноважений підхід до життя та роботи, спроможність переборювати стреси, ефективність використання часу та ін. Необхідно також враховувати, що всі аспекти управління є взаємозалежними.

Процес самовдосконалення в аспекті послідовності виконання конкретних функцій може охоплювати шість фаз, які відображені на рис. 1:

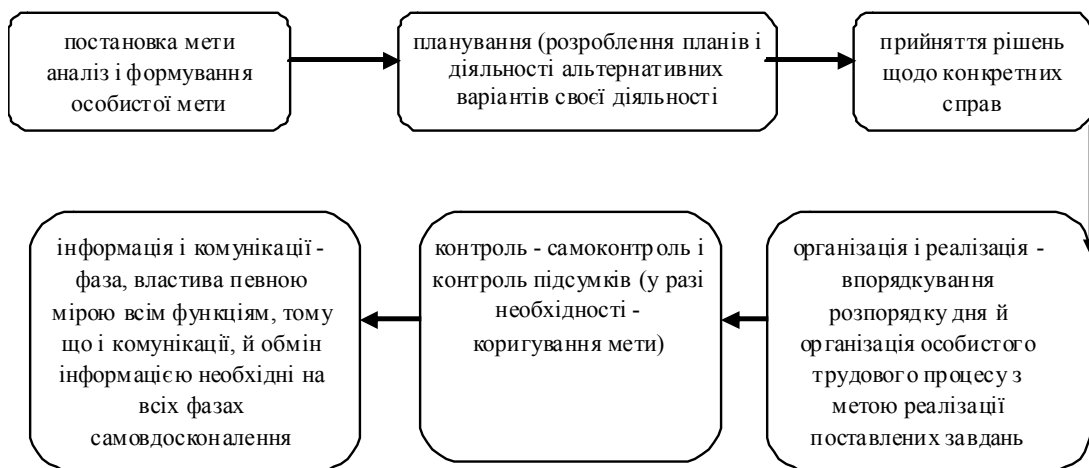

Рис. 1. Фази процесу самовдосконалення

спеціаліста – це взаємопов'язана система суб'єктивних ознак, достатній рівень розвитку яких забезпечує йому творчу готовність до самопросування до вершин професіоналізму і продуктивності майбутньої творчої діяльності.

Єдиний критерій якості навчання повинен бути сформований в ознаках психічних новоутворень в особистості, діяльності, індивідуальності випускника [2].

Викладення основного матеріалу. Процес самовдосконалення – це процес оволодіння мистецтвом самоменеджменту. Керівник ДЮСШ, який оволодів цим мистецтвом, має такі переваги: виконує роботу з меншими витратами; краще організує працю; має менше поспіху і стресів; отримує більше задоволення від роботи; має активну мотивацію праці; постійно підвищує кваліфікацію; знижує навантаженість роботою; зменшується кількість помилок при виконанні своїх функцій; досягає професійної і життєвої мети найкоротшим шляхом.

Дейл Карнегі у своїй відомій книзі “Як знаходити друзів...” однозначно стверджує:

Більшість видів діяльності у сфері менеджменту потребують високого індивідуального розвитку. В міру того, як зростає ступінь змін, виникає потреба розвивати свій творчий потенціал. За таких умов керівнику ДЮСШ необхідно підтримувати свій рівень, незважаючи ні на що. Праця керівника ДЮСШ, що постійно змінюється і висуває нові вимоги до нього, передбачає високу здатність до саморозвитку.

Таким чином, критеріями ефективного самовдосконалення можна вважати: здорове тіло, відсутність шкідливих звичок, енергійність і життєстійкість, спокійний і врівноважений підхід до життя та роботи, спроможність переборювати стреси, ефективне використання часу та ін. Слід пам'ятати, що всі аспекти управління є взаємозалежними.

ДЮСШ набувають рис самостійності, що є характерним для умов ринкової економіки. Це потребує значного розширення сфери управління, збільшення обсягу та ускладнення характеру робіт, що виконуються керівниками ДЮСШ. Також зростає відповідальність за якість та

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ КЕРІВНИКА ДІТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ШКОЛИ (ДЮСШ)

свочасність прийняття тих чи інших рішень. Науково-технічний прогрес перетворюється на потужний засіб управлінських нововведень, направлених на створення умов для ефективної роботи.

У зв'язку з цим, менеджмент у сучасній ДЮСШ висуває високі вимоги щодо професіоналізму управлінського персоналу, від

об'єкту управління. Керівник виступає у ролі менеджера, організатора, дослідника, педагога, психолога, господаря, суспільного діяча та учня водночас.

Показники ефективності самовдосконалення керівника ДЮСШ можна поділити на результативні (рис. 2.) та процесуальні (рис. 3).

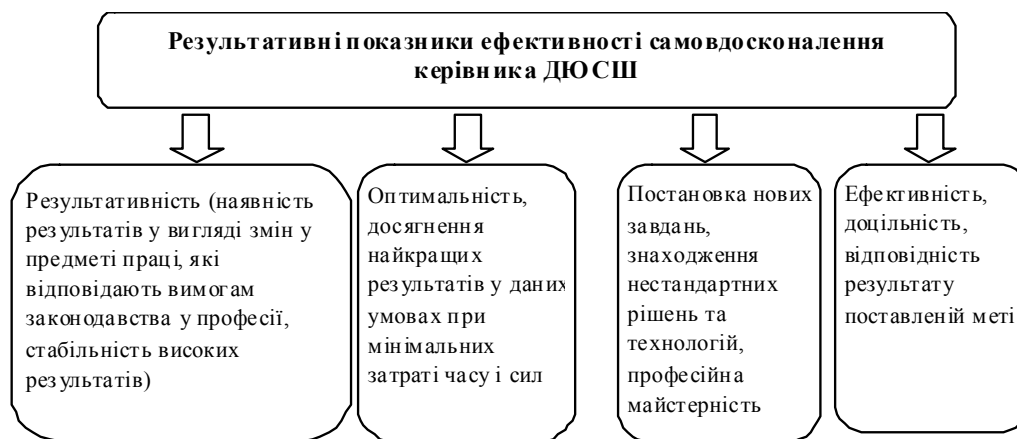

Рис. 2. Результативні показники ефективності самовдосконалення керівника ДЮСШ

якого залежить ефективність процесу управління а отже ефективність діяльності всього закладу.

Виникає необхідність розробити критерії ефективності професійного самовдосконалення керівника ДЮСШ у його професійній діяльності. У процесі входження у професію керівник ДЮСШ постійно самовдосконалюється. Однак, процес самовдосконалення у кожної конкретної людини має свою швидкість, якість та ефективність.

С. Ожегов тлумачить слово "ефект" як дію, вироблену чимось, слідство чогось, а слово "ефективний" – як такий, що дає ефект [3].

Встановити ефективність – це, перш за все, означає співвіднести отримані результати з тими, що визначені як оптимально можливі. Зменшення розбіжностей між поставленою ціллю та отриманим результатом є критерієм підвищення ефективності.

Ефективність, як комплексна характеристика, яка відображає ступінь досягнення цілей діяльності. Для визначення цієї ефективності може бути застосована система показників, побудова якої відбувається за дотриманням певних умов.

На наш погляд, професійне самовдосконалення керівника ДЮСШ може бути ефективним, якщо особистість володіє теорією самопросування до вершин професіоналізму і продуктивності. Ми пропонуємо правило трьох "З": запланована, засвоєна, застосована.

Управлінська діяльність керівника ДЮСШ обумовлена особливостями роботи ДЮСШ як

з огляду наведених функцій та задач ми бачимо, що сучасний керівник ДЮСШ – це людина, яка володіє як загальними основами науки управління, так і специфічними знаннями та вміннями у сфері стратегії управління, інновацій, маркетингу, управління персоналом та виробництвом.

Вимоги до їх професійної компетенції можна умовно поділити на дві групи. Першу складають знання та вміння (мистецтво) виконувати професійну роботу в такій спеціальності як менеджмент.

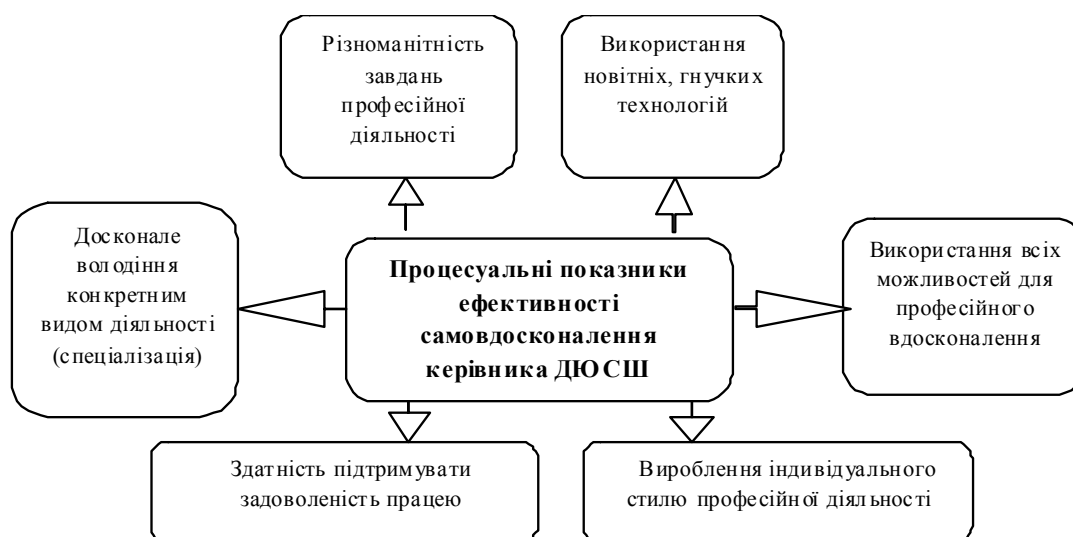
Друга група вимог до професійної компетенції менеджерів пов'язана зі здатністю працювати з людьми та управляти собою.

Знання та розуміння законодавства є одним із першочергових завдань у багатьох сферах управління. Це стосується також оцінки ефективності діяльності персоналу, що повинна проводитись винятково у відповідності до чинного законодавства України.

На наш погляд, основними критеріями ефективності професійного самовдосконалення керівника ДЮСШ може стати покращення якості виконання функцій та задач, покладених саме на керівника ДЮСШ, які оцінюються роботодавцями, підлеглими, батьками вихованців та представниками громадських організацій, котрі зацікавлені у позитивному кінцевому результаті діяльності ДЮСШ у цілому.

Функції та задачі керівника ДЮСШ можна

**КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ
КЕРІВНИКА ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ШКОЛИ (ДЮСШ)**

Рис. 3. Процесуальні показники ефективності самовдосконалення керівника ДЮСШ

поділити на декілька напрямків діяльності: управлінський, управлінсько-відповідальний, контрольний, фінансовий, розпорядчий, соціальний-кадровий, управлінсько-соціальний, управлінсько-господарський та інші. Цей розподіл відображений у таблиці 1.

Якщо розглядати всю професійну діяльність керівника ДЮСШ як суму задач та функцій, покладених на нього, то критерії повинні

відображати ефективність професійного самовдосконалення керівника ДЮСШ у всіх напрямках його діяльності. Якщо взяти до уваги, що з набуттям професійного досвіду особистість постійно самоудосконалюється, то можна стверджувати, що при наблизенні до професійного “акме” ефективність професійного самовдосконалення також збільшується.

Враховуючи наведене можна окреслити

Таблиця 1.

Розподіл функцій та задач керівника ДЮСШ за напрямками професійної діяльності

№№ п/п	Функції та задачі керівника ДЮСШ	Напрямами діяльності керівника ДЮСШ
1	Керує навчальною та виховною роботою в школі	Управлінський
2	Організовує та спрямовує діяльність усього колективу на своєчасне та якісне виконання планів з підготовки спортсменів-розрядників	Управлінський
3	Організовує методичну та спеціальну підготовку тренерів-викладачів, інструкторів-методистів, періодично проводить з ними методичні заняття. Керує роботою методичної ради	Управлінсько-соціальний
4	Вживає заходів для своєчасного забезпечення школи табельним майном та технікою, а також для вдосконалення навчальної та спортивної бази.	Управлінсько-господарський
5	Стежить за якісним збереженням приміщень та споруд, забезпеченням безпечного ведення робіт та протипожежних заходів	Управлінсько-господарський
6	Розробляє та подає на затвердження органу вищого рівня штатні розписи, кошторис доходів та видатків.	Управлінсько-соціальний
7	Контролює правильність витрат коштів згідно із затвердженим кошторисом	Контрольний
8	Здійснює контроль за дотриманням правил використання навчальної та спортивної техніки, інвентарю та обладнання, своєчасним та якісним їх обслуговуванням, ремонтом	Контрольний
9	Вживає заходів із запобігання аваріям та пригодам.	Управлінський
10	Відповідає за виконання правил безпеки під час проведення спортивно-масових заходів	Управлінський

**КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ
КЕРІВНИКА ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ШКОЛИ (ДЮСШ)**

критерії ефективності професійного самовдосконалення керівника ДЮСШ відповідно до напрямків його професійної діяльності, які відображені у таблиці 2.

Необхідно також виділити особистісні критерії ефективності професійного самовдосконалення керівника ДЮСШ, які повинні мотивувати саме особистість до досягнення найвищого професійного рівня “Керівника-творця”.

Ці особисті критерії ефективності професійного самовдосконалення керівника ДЮСШ, які включають в себе задоволення своєю працею та прийнятими рішеннями, психологічним станом у колективі, наявність досвіду при підборі та розстановці кадрів, бажання до подальшого розвитку, відповідність професійного рівня та

вимог роботодавців, приближення до запланованих ідеалів, бажання до подальшого розвитку та інші, відображені на рис. 4.

Саме особисті критерії професійного самовдосконалення керівника ДЮСШ націлюють особистість на подальший саморозвиток у професійній діяльності, на досягнення наступних “акме”.

1. *Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания/ Б.Г. Ананьев. – М.: Наука, 1977. – 380 с.*

2. *Деркач А.А., Кузьмина, Н.В. Акмеология: пути достижения вершин профессионализма/ А.А. Деркач, Н.В. Кузьмина. – М., 1993. – 54 с.*

Таблиця 2.

Критерії ефективності професійного самовдосконалення керівника ДЮСШ за напрямками професійної діяльності

№№ п/п	Напрямки професійної діяльності	Критерії ефективності професійного самовдосконалення керівника ДЮСШ
1	2	3
1	Розпорядчий	- якість та своєчасність підготовки наказів та розпоряджень; - відповідність наказів та розпоряджень вимогам діючого законодавства; - відповідність посадових інструкцій працівників до покладених обов'язків
2	Фінансовий	- ефективність використання коштів з урахуванням розвитку закладу; - відсутність заборгованостей у фінансовій сфері; - своєчасність виплати заробітної плати
3	Контрольний	- задоволення вихованцями, батьками та роботодавцями якістю навчально-тренувальної та спортивної роботи закладу; - відповідність, якість, своєчасність та обсяг виконаних робіт наказам та розпорядження керівника; - задоволення роботодавців виконавчою та фінансовою дисциплінами
4	Представницький	- повага, авторитет та позитивний імідж керівника ДЮСШ серед батьків. Роботодавців, представників федерацій, меценатів тощо; - розширення послуг; - підвищення іміджу закладу серед роботодавців, представників федерацій, батьків, тощо
5	Управлінський	- залучення максимальної кількості дітей та підлітків до систематичних занять фізичною культурою та спортом, забезпечення розвитку здібностей вихованців в обраному виді спорту, що в установленому порядку визнаний в Україні; - задоволення вихованців, батьків створеними умовами для гармонійного виховання, фізичного розвитку, повноцінного оздоровлення, змістовного відпочинку і дозвілля дітей та молоді, самореалізації, набуття навичок здорового способу життя, - задоволення роботодавцями кількістю та рівнем спортивної майстерності вихованців закладу для спортивного резерву збірних команд України
6	Управлінсько-фінансовий	- прибутковість фінансово-господарської діяльності; - ефективність тривалість використання будівель та іншого майна, переданого в користування і володіння спортивної школи. - задоволеність працівників закладу встановленим рівнем заробітної плати з урахуванням надбавок, доплат, премій і матеріальної допомоги, застосуванням заходів заохочення, а також дисциплінарного впливу

**КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ
КЕРІВНИКА ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ШКОЛИ (ДЮСШ)**

Продовження таблиці 2.

7	Управлінсько-кадровий	- відсутність плинності кадрів; - стабільність кількості штатних посад; підбір на вакантні посади ефективних працівників
8	Управлінсько-соціальний	- відповідність затвердженій структури і штатного розпису спортивної школи її спеціалізації та покладеним завданням; - відповідність медичних заходів та умов чинному законодавству; - відповідність умов проведення навчально-тренувального процесу санітарно-гігієнічним, протипожежним нормам і нормам техніки безпеки; - задоволеність працівників своєю працею, ставленням до них, відносинами у колективі
9	Управлінсько-відповідальний	- задоволення роботодавців за виконання покладених на спортивну школу завдань; - задоволення роботодавців та контролюючих органів за додержання вимог охорони здоров'я, антидопінгового законодавства, праці і господарської діяльності, санітарно-гігієнічних, протипожежних норм і норм техніки безпеки
10	Соціально-кадровий	- задоволеність працівників закладу психологічним кліматом у колективі що забезпечується раціональним добром і розстановкою кадрів; - задоволеність працівників створенню умов та можливостям підвищення свого фахового рівня
11	Розпорядчо-господарський	- ефективність використання майном і коштами спортивної школи; - своєчасність, якість та ефективність укладених угод та рахунків в установах банків або органах Державного казначейства

Рис. 4. Особисті критерії ефективності професійного самовдосконалення керівника ДЮСШ

3. Ожегов С.И. Словарь русского языка/ С.И.Ожегов/ Под ред. докт. филолог. наук. проф. Н.Ю. Шведовой. – 15 изд. – М.: Рус. яз., 1984. – 811 с.

4. Орлов Ю.М. Восхождение к индивидуальности: Кн. для учителя/ Ю.М. Орлов. – М.: Просвещение, 1991. – 287 с.

Стаття надійшла до редакції 16.10.2012

